

TER INLEIDING

Documenten kunnen in dit documentatieblad worden opgenomen als zij niet al te uitvoerig zijn en direkt of indirekt van belang mogen worden geacht voor het terrein dat wij bestrijken.

Dr. J. Zwaan, bezig met de bewerking van een gedeelte van Groen van Prinsterers "Schriftelijke nalatenschap", copieerde het "Kort Ontwerp" van de *Bedenkingen tegen de oproeping tot ondersteuning der Grieken*¹. De redactie vond hem bereid dit "Kort Ontwerp" te publiceren en van enkele aantekeningen te voorzien.

Wat is het belang van dit stuk?

- a. Uiteraard is veel van wat betrekking heeft op Groen van Prinsterer van betekenis voor de vaderlandse kerkgeschiedenis van de negentiende eeuw. In dit geval geeft het inzicht in zijn ontwikkelingsgang. Groen is in 1825/1826 nog geen Réveilfiguur, heeft nog geen contacten met Merle d'Aubigné en Willem de Clercq en is nog niet in aanraking gekomen met de beroemde "vrouwelijke hand" die Allard Pierson later beslissend voor zijn levensrichting zal noemen. De vraag is interessant of er toch reeds trekken van de "latere Groen" te herkennen zijn.
- b. Het is opmerkelijk dat Groen in dit eerste opstel dat hij schreef na zijn dissertaties, reeds de wikkende en wegende intellectueel blijkt te zijn, die zich niet gewonnen geeft aan de geest van zijn tijd (i.c. het philhellenisme) en zoekt naar een eigen weg.
- c. Reeds hier blijkt Groens reserve ten aanzien van het nationaliteitsbeginsel. Een halve eeuw later zegt hij hetzelfde: "Nationaliteit. Vrijheid. Alles op zich zelf goed en heerlijk, doch onder één voorbehoud. Mits niet afgescheiden van waarheid en regt" (*Nederlandsche Gedachten*: tweede serie II, 37; III, 163). In de praktijk leidt zijn angst voor het revolutionaire nationaliteitsbeginsel vaak tot een bedenkelijk legitimisme².
- d. Groen zal zich bewust geweest zijn dat zijn visie overeenstemde met die van Bilderdijk, maar nog niet geweten hebben hoe de

19

1. Een résumé van deze *Bedenkingen* bij T. de Vries, *Mr. G. Groen van Prinsterer; een bibliografie* (Utrecht, 1908). Vermelding van het "Kort Ontwerp" bij De Vries, a.w., 19. Een bespreking van de *Bedenkingen* bij C. Tazelaar, *De jeugd van Groen* (Amsterdam, 1925) 205 - 208.

2. Cf. J. Zwaan, *Groen van Prinsterer en de klassieke Oudheid* (Amsterdam, 1973 diss.) 251.